
Mladých vědců je málo. Jejich vyhlídky se však zlepšují

Mladých vědců je málo. Jejich vyhlídky se však zlepšují

Vysoké školy stále trápí nedostatek schopných mladých vědců. Ti odcházejí v důsledku nízkých platů do soukromé sféry či do zahraničí. S ohledem na nízký počet akademických pracovníků střední generace na českých univerzitách a na rostoucí poptávku po vysokoškolském vzdělání je přitom akademická sféra velmi perspektivní. Mnohé vysoké školy dnes navíc mladé talentované akademické pracovníky zvyhodňují.

Proč mladí vědci v daleko větší míře zůstávají a dělají vědu na českých vysokých školách?

- 1.) Vědecká a pedagogická svoboda. "Pružnost pracovní doby a možnost ovlivnit, čemu budu věnovat svůj čas, bylo pro mě velkým lákadlem," říká Ing. Jakub Fischer, Ph.D.
- 2.) Možnost pracovat samostatně na vědeckých projektech. "Ve Spojených státech není výjimkou, že mladí vědci pracují na projektech věhlasných profesorů. Naproti tomu české vysoké školy nabízejí už od začátku vědecké kariéry obrovský prostor pro realizaci vlastních nápadů," říká Ing. Juraj Kosek, Ph.D.
- 3.) S tím souvisí i motivační prostředí, které se podle doktorandů na českých vysokých školách markantně zlepšilo.

4.) Platy akademické a soukromé sféry se sice pomalu, ale přesto vyrovnávají. A pokud je mladý vědec schopen důstojně žít v Česku, jeho motivace odejít klesá.

5.) Lidský aspekt. Jak říká Ing. Markéta Antonínová, "pocit ze seberealizace, kterou nabízejí české vysoké školy, a morální kredit, který propůjčují svým pracovníkům, jsou důležitými faktory, které hrají roli při rozhodování, zda mladý vědec odejde nebo neodejde do ciziny."

Nástupní plat mladého odborného asistenta s titulem Ph.D. se pohybuje kolem 18 tisíc Kč. „V soukromé sféře by mohl vydělávat více. V některých profesích, například programátor, je nástupní plat mezi dvaceti a třiceti tisíci korun a v poměrně krátké době může vyšplhat na násobky těchto hodnot,“ říká prof. RNDr. Bohuslav Gaš, CSc., prorektor pro vědu a výzkum UK. „Na druhou stranu může být kariérní růst talentovaného akademického pracovníka velmi rychlý. Ti aktivnější získají titul docenta již ve třiceti letech a profesuru třeba ve čtyřiceti,“ dodává.

Jedním z důvodů možnosti rychlého kariérního růstu mladých vědeckých pracovníků je nízké zastoupení střední generace na vysokých školách. Ta po revoluci nastoupila do soukromých firem, které potřebovaly vzdělané zaměstnance. „Po roce 1989 nám do firemní sféry odešlo hodně tehdy mladých a nadějných asistentů,“ říká prof. Ing. Stanislava Hronová, CSc., prorektorka pro vědu a výzkum VŠE. „Kvůli tomu na univerzitách nyní chybí generace čtyřicetiletých. Odcházející starší generaci tak zčásti nahrazují mladí,“ dodává.

Poptávka po mladých vědcích roste také v důsledku velkého zájmu o vysokoškolské vzdělání v České republice. V akademickém roce 1990/1991 studovalo na státních vysokých školách přes 96 tisíc studentů (bez studentů zahraničních). V roce 1999/2000 to již bylo přes 159 tisíc studentů a v roce 2005/2006 toto číslo překročilo 276 tisíc studentů. „Vysoké školy si začínají schopné mladé vědce hýčkat. Některé pražské univerzity pro ně společně připravily možnost ubytování moderního internátního typu do doby, než získají vlastní bydlení,“ říká doc. Ing. Ivana Tichá, Ph.D., prorektorka pro vědu a výzkum ČZU.

„Jednou z možností, jak může mladý vědec získat velmi slušné peníze na svůj výzkum i mzdu, je řešení evropských projektů. Mladý člověk si tímto způsobem může vydělat až dvojnásobek platu. Musí mít ovšem účinnou administrativní podporu mateřské univerzity,“ říká prof. Ing. Jitka Moravcová, CSc., prorektorka pro vědu a výzkum VŠCHT. Tato slova potvrzuje i prof. Ing. Ladislav Musílek, CSc., prorektor pro vědu a výzkum ČVUT: „Nejenže si vydělají peníze, ale především získají zkušenosti na poli vědy. Díky rámcovému programu EU jde přitom i o zkušenosti mezinárodní.“

Do podpory mladých akademiků se zapojuje v posledních letech i soukromý sektor. Např. v rámci projektu Corporate Chair získá akademický pracovník od firmy na výzkum a vzdělání 1 milion Kč. Na VŠE je do tohoto projektu zapojeno 6 vybraných akademických pracovníků. „Tato finanční podpora mi umožnila, abych se věnoval výzkumu a výuce a nemusel shánět peníze jinde,“ říká Ing. Jakub Fischer, Ph.D. z VŠE.

Univerzita Karlova v Praze má 17 fakult – z toho 14 v Praze, dále jednu v Plzni (Lékařská fakulta) a dvě v Hradci Králové (Lékařská a Farmaceutická fakulta). Na UK v současnosti studuje přes 47 000 studentů (zhruba 1/5 všech studentů ČR) a celkem je zde akreditováno přes 300 studijních programů s více jak 600 studijními obory. UK má uzavřeno celkem 450 bilaterálních smluv a na cca 180 mezinárodních partnerských smluv se zahraničními univerzitami. Z univerzity vzešlo mnoho významných osobností, mezi nimi i nositel Nobelovy ceny za chemii Jaroslav Heyrovský. K významným úspěchům z poslední doby patří objevy Českého egyptologického ústavu UK v oblasti Abúsíru, objev pramene Amazonky v Peru doc. Bohumírem Janským v roce 2000, objev pozůstatku kosti dinosaura v ČR v roce 2005 doc. Václavem Zieglerem s týmem studentů paleontologie, výzkum nových postupů při léčbě dětské akutní leukémie na Klinice dětské hematologie a onkologie pod vedením prof. Starého či udělení prestižní Descartovy ceny prof. Ladislavu Robovi z Ústavu částicové a jaderné fyziky MFF UK. UK úzce spolupracuje s několiak ústavů Akademie věd. A jak zdůraznil rektor prof. Václav Hampl, oproti 90. létům daleko více studentů-doktorandů své obory dodělávají a co je pro Univerzitu důležité, zůstávají v Česku.

V poslední době se dokonce objevuje trend, kdy se mladí absolventi českých univerzit, kteří původně odešli do zahraničí nebo do soukromého sektoru, vracejí na akademickou půdu. „Svoboda práce v prostředí univerzity pro mne určitě bude velmi atraktivní,“ říká Eva Černohorská, studentka matematiky na UK.

Aby vysoké školy ukázaly, co obnáší práce vědce, organizují Den vědy na pražských vysokých školách – Scientia Pragensis. Mladí lidé i široká veřejnost budou mít v rámci této akce příležitost pohovořit s vědci, vidět některé výsledky jejich práce a dozvědět se řadu zajímavých informací. Jde o první akci svého druhu a podle rektora VŠE prof. Richardra Hindlse bude do budoucna cílem těchto akcí otevřít vědu mladé generaci a navázat kontakty i na středních školách.